Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 19.10.2022 www.osw.waw.pl

Nowy rząd Szwecji: zmiany wewnętrzne, konsensus w bezpieczeństwie

Justyna Gotkowska

18 października Ulf Kristersson, szef partii Moderatów i premier nowego centroprawicowego gabinetu (Moderaci, Chrześcijańscy Demokraci, Liberałowie), wygłosił exposé i przedstawił ministrów poszczególnych resortów. Dzień wcześniej nowy rząd – przewagą trzech głosów – został zatwierdzony przez parlament (Riksdag). Trójpartyjną koalicję (103 posłów) wspierają w nim Szwedzcy Demokraci (73 deputowanych), określani jako populistyczni i skrajnie prawicowi. Ze względu na sprzeciw mniejszych ugrupowań centroprawicowych nie weszli oni w skład rządu, ale uzyskali wpływ na jego politykę w ramach zawartej pomiędzy czterema partiami 14 października umowy, tzw. Tidsöavtalen.

W exposé premier wymienił cztery najpilniejsze zadania: walkę z przestępczością; przezwyciężenie słabej koniunktury gospodarczej (w tym powstrzymanie rosnącej inflacji i ograniczenie skutków wysokich cen energii) oraz problemów społecznych (duża liczba imigrantów, nieudana ich integracja i związane z tym duże obciążenie dla systemu świadczeń socjalnych); realizacja celów polityki klimatycznej przy zagwarantowaniu rozsądnych cen prądu; wprowadzenie Szwecji do NATO przy uzyskaniu silnej pozycji w Sojuszu i wzmocnieniu własnych sił zbrojnych.

W rękach Moderatów znajdą się wszystkie kluczowe stanowiska w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa: Jessika Roswall została ministrem ds. europejskich w kancelarii rządu; Tobias Billström – ministrem spraw zagranicznych; Johan Forssell – ministrem odpowiedzialnym za pomoc rozwojową i politykę handlową w MSZ; Pål Jonson, dotychczasowy szef parlamentarnej komisji ds. obrony – ministrem obrony; Carl-Oskar Bohlin otrzymał nowe stanowisko ministra ds. „obrony cywilnej” w MON.

Sformowanie rządu w Szwecji nastąpiło kilka tygodni po wyborach parlamentarnych (11 września). Wygrały je partie centroprawicowe (Szwedzcy Demokraci, Moderaci, Chrześcijańscy Demokraci, Liberałowie), które zdobyły łącznie 176 z 349 mandatów w Riksdagu. Największym ugrupowaniem centroprawicy, z drugim wynikiem w elekcji, zostali Szwedzcy Demokraci, którzy uzyskali 20,54% głosów. Największe poparcie w wyborach osiągnęli rządzący do tej pory Socjaldemokraci pod przywództwem premier Magdaleny Andersson. Poprawili oni swój wcześniejszy rezultat, zdobywając 30,33% głosów, ale słabe wyniki partii wspierających do tej pory ich rządy nie pozwoliły im na utrzymanie się u władzy.

Komentarz

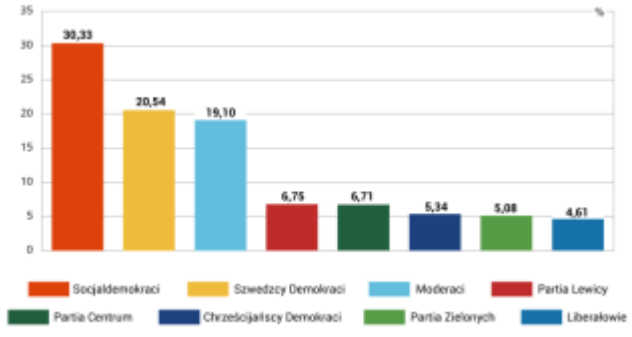
- Powstanie centroprawicowego gabinetu z parlamentarnym poparciem Szwedzkich Demokratów (SD) to precedens w polityce krajowej. Po raz pierwszy partia, z którą inne ugrupowania centroprawicowe nie chciały do tej pory współpracować, uzyska wpływ na rząd i jego politykę. Formalnie nie będzie jego częścią, ale będzie mieć swoje biuro koordynacyjne w kancelarii rządu oraz kontrolować wdrażanie kluczowych dla siebie zapisów umowy koalicyjnej. Głównymi postulatami SD w kampanii wyborczej były zaostrzenie polityki migracyjnej i azylowej, walka z przestępczością zorganizowaną, utrzymanie państwa dobrobytu oraz obniżenie cen paliw. Ze względu na niezadowolenie części przedstawicieli Liberałów z wpływu SD na poszczególne obszary polityki nie jest wykluczone, że w trakcie kadencji może dojść do kryzysów prowadzących do zmian w składzie koalicji, renegocjacji umowy koalicyjnej lub nawet przejęcia władzy przez centrolewicę w przypadku wycofania poparcia dla rządu Kristerssona przez pojedynczych posłów Liberałów.
- Centroprawicowa koalicja zamierza wprowadzić reformy w sześciu obszarach polityki krajowej: służbie zdrowia, polityce klimatycznej i energetycznej, zwalczaniu przestępczości, polityce migracyjnej, edukacji i gospodarce. W kwestiach energetycznych nowy rząd stawia m.in. na rozwój energetyki atomowej – przeznaczy środki na zaprojektowanie i budowę nowych siłowni jądrowych oraz ewentualne ponowne uruchomienie bloków/reaktorów wycofanych z użytkowania (obecnie działają trzy elektrownie atomowe – Forsmark, Oskarshamn, Ringhals – z łącznie sześcioma reaktorami). W polityce migracyjnej i azylowej rząd chce wprowadzić rozwiązania zmniejszające migrację do Szwecji i zrewidować dotychczasową, uznawaną za zbyt liberalną strategię w tym zakresie, m.in. zbada możliwość wycofania pozwolenia na pobyt dla osób, które już nie spełniają odpowiednich kryteriów, zaostrzy warunki przyznawania obywatelstwa, będzie wydalał z kraju osoby karane. W ramach walki z przestępczością wdrożone mają zostać rozwiązania umożliwiające efektywniejsze zwalczanie gangów, w tym deportowanie ich członków bez szwedzkiego obywatelstwa, zaostrzenie kar, wprowadzenie systemu anonimowych świadków.
- Kwestie polityki zagranicznej, bezpieczeństwa i obronnej nie zostały poruszone w *Tidsöavtalen*, ale stały się częścią exposé nowego premiera. Rząd będzie realizował ponadpartyjnie uzgodnioną zmianę dotychczasowego paradygmatu w obszarze bezpieczeństwa. Kluczowe dla kraju będzie zakończenie procesu akcesji do NATO (wraz z Finlandią). Kristersson zaznaczył wolę wypełniania zapisów szwedzko-fińsko-tureckiego memorandum z lipca br., które ma doprowadzić do ratyfikowania przez Turcję protokołów akcesyjnych obu państw. Zapowiedział także wywiązywanie się z zobowiązań w NATO oraz wzmocnienie Szwedzkich Sił Zbrojnych. Sztokholm planuje wydawać na obronność 2% PKB najpóźniej do 2026 r. (w 2021 r. było to ok. 1,2%), ma inwestować w zdolności wojskowe oraz cywilne reagowanie kryzysowe. Dla lepszego zintegrowania wojskowych i cywilnych aspektów obronności ma powstać narodowa rada bezpieczeństwa, której prace ma koordynować narodowy doradca ds. bezpieczeństwa. Koalicja chce też szybko opracować nową, ponadresortową strategię w tym obszarze.
- W polityce zagranicznej najważniejszym wyzwaniem dla nowego rządu będzie przewodnictwo Szwecji w Radzie Unii Europejskiej w pierwszej połowie 2023 r. (więcej konkretów zostanie przedstawionych w grudniu). Ogólne priorytety wymienione przez

premiera to zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom UE, wsparcie Ukrainy, dostawy energii, wdrażanie celów klimatycznych, wzmocnienie konkurencyjności UE poprzez digitalizację i inwestycje w nowe technologie we współpracy z USA. Centroprawicowy rząd wycofa się z feministycznej polityki zagranicznej prowadzonej przez Socjaldemokratów oraz będzie chciał zreformować politykę rozwojową – zmniejszyć przeznaczane na nią środki i zmienić jej priorytety. Zwiększona zostanie pomoc rozwojowa dla Ukrainy.

- W kwestiach dostaw broni dla Kijowa premier Kristersson zapowiedział przekazanie bardziej zaawansowanego sprzętu wojskowego (decyzje mogą zapaść wkrótce). Do 25 października Szwedzkie Siły Zbrojne i Szwedzka Administracja Materiałów Obronnych (FMV) mają przedstawić (na zlecenie jeszcze poprzedniego rządu) propozycje krótko- i długoterminowego wsparcia wojskowego Ukrainy. W sierpniu minister spraw zagranicznych Szwecji sugerowała, że badane będą możliwości przekazania jej m.in. szwedzkich systemów artyleryjskich Archer (24 wykorzystywane przez szwedzką armię, 24 zmagazynowane) i przenośnych systemów przeciwlotniczych RBS70. Według wyliczeń Instytutu Gospodarki Światowej w Kilonii z października br. wsparcie wojskowe Sztokholmu dla Kijowa wyniosło dotąd ok. 274 mln euro. Po rozpoczęciu rosyjskiej inwazji socjaldemokratyczny rząd zdecydował o odejściu od dotychczasowej polityki niedostarczania broni w rejony konfliktów. Dzięki temu od lutego do września br. w siedmiu transzach dostarczył Ukrainie m.in. 15 tys. granatników przeciwpancernych AT4, kilka tys. hełmów i indywidualnego wyposażenia żołnierzy, przeciwokrętowy system Robot 17 oparty na pociskach Hellfire, karabiny wyborowe AG 90, amunicję artyleryjską, broń lekką (część dostaw utajniono). Gabinet premier Andersson wysłał też 120 szwedzkich instruktorów wojskowych do Wielkiej Brytanii w celu prowadzenia szkoleń ukraińskich sił zbrojnych oraz przekazał 90 mln euro na ukraiński fundusz wsparcia sił zbrojnych i 10 mln euro na fundusz natowski, który wyposaża Ukrainę w sprzęt do obrony przed bronią masowego rażenia. Ponadto Sztokholm przekazuje Kijowowi pomoc humanitarną i finansową.

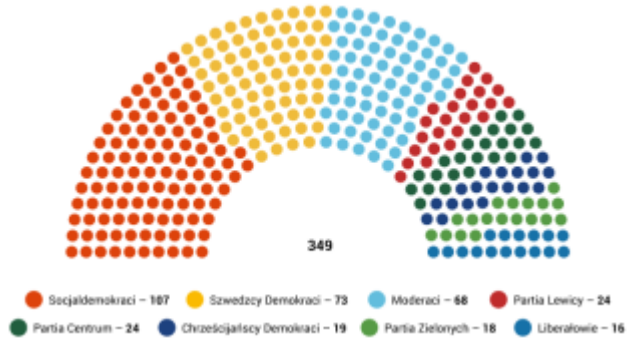
ANEKS

Wykres 1. Wyniki szwedzkich wyborów parlamentarnych z 11 września 2022 r.

Źródło: *Val till riksdagen – Slutligt valresultat – Riket*, Valmyndigheten, resultat.val.se.

Wykres 2. Rozkład miejsc w Riksdagu po wyborach parlamentarnych 11 września 2022 r.

Źródło: *Den nya riksdagen efter valet*, Sveriges Riksdag, 18.09.2022, riksdagen.se.